

Franciszek Adamczuk, Andrzej Graczyk

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

RYNEK PRACY NA POGRANICZU POLSKO-NIEMIECKIM – ASPEKTY INSTYTUCJONALNE

1. Wstęp

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie rynku pracy w skali regionalnej. Do analizy wybrano pogranicze polsko-niemieckie, reprezentowane przez trzy polskie województwa: zachodniopomorskie, lubuskie i dolnośląskie, oraz trzy kraje związkowe RFN: Meklemburgię-Pomorze Wschodnie, Brandenburgię i Saksonię oraz stolicę Niemiec – Berlin. Wybór jest determinowany dostępnością danych i analiz z tego zakresu według nomenklatury NUTS – 2 Unii Europejskiej. Opracowanie oparto na badaniach polskich i niemieckich prowadzonych w ostatnich latach. Ponadto poddano analizie i ocenie występujące w roku 2004 zmiany bezrobocia w wymienionych polskich województwach i powiatach przygranicznych. W szczególności chodziło o to, czy dostrzegalne są efekty zmniejszenia bezrobocia po wejściu Polski do Unii Europejskiej. W części końcowej artykułu zawarte są oceny i wnioski dotyczące analizowanej problematyki.

2. Rynek pracy – instytucje kształtujące jego formę i treść

Kształtowanie rynku pracy w skali regionalnej i lokalnej jest elementem polityki regionalnej i przypisane jest następującym instytucjom:

- instytucjom rządowym,
- regionalnym organom samorządowym,
- instytucjom otoczenia biznesu,
- związkom pracodawców,
- związkom zawodowym.

Instytucje te współdziałają ze sobą i tworzą warunki polityki na rynku pracy w sferze zatrudnienia, a zwłaszcza uczestniczą w procesie kształtowania rynku pracy. W Unii Europejskiej istnieje szereg zapisów regulujących te kwestie.

Politykę rynku pracy realizują więc:

- pracujący oraz reprezentujące ich związki zawodowe,

- pracodawcy (firmy) i ich reprezentacje,
- bezrobotni i ich reprezentacje,
- publiczne służby zatrudnieniowe, włącznie z systemem ubezpieczeń od bezrobocia,
- inne podmioty wspierające równowagę rynku pracy [*Rynek pracy...* 2002, s. 323].

Forma i treść rynku pracy jest funkcją wielu czynników i wynika z prowadzonej polityki społeczno-gospodarczej kraju. W Unii Europejskiej rynek pracy stanowi specjalny obszar zainteresowań stosownych organów, a poziom bezrobocia stanowi podstawę oceny jego kondycji. Szczególne zainteresowanie jest skierowane na następujące jego elementy:

- ruchliwość przestrzenną,
- elastyczne formy zatrudnienia,
- system edukacji,
- pośrednictwo pracy,
- doskonalenie warunków prawno-organizacyjnych rynku.

W miarę rozwoju integracji europejskiej zmianie ulega – w całej Unii i w poszczególnych krajach członkowskich – stosunek do poszczególnych wymienionych wyżej problemów. Wszystkie kraje troszczą się o trwałe i uniwersalne zasady, przede wszystkim odnosząc je do własnych interesów i potrzeb. Dlatego dyskusja w tym zakresie zawsze budzi kontrowersje [Kabaj 2004].

3. Specyfika rynku pracy na pograniczu polsko-niemieckim

Rynek pracy na pograniczu jest specyficzny. Do jego cech najczęściej zalicza się:

- wzmoczoną mobilność kadr, połączoną z podwyższoną (czasowo) mobilnością ludności,
- szerszy zakres informacji o rynku pracy, w skali: lokalnej, regionalnej, międzynarodowej,
- wyższe tempo zdobywania doświadczeń zawodowych na rynku pracy,
- wzmoczoną konkurencję wewnątrz zawodową,
- wzrost znaczenia więzi personalnych, rodzinnych i lokalnych przy podejmowaniu decyzji o podjęciu pracy,
- złożoność czynników wpływających na zajmowanie określonego miejsca na regionalnym rynku pracy, np. na pozostawanie bezrobotnym.

Są to jedynie wybrane cechy rynku pracy, podnoszone w opracowaniach polskich i niemieckich, m.in. w badaniach GÜSA prowadzonych przez prof. E. Steinert w Saksonii. Specjaliści z tej dziedziny w Polsce eksponują raczej zróżnicowania tego rynku w skali lokalnej, koncentrując swoją uwagę na podobieństwach i różnicach rynku pracy w Polsce i w Niemczech. Przykładem mogą być badania z tego zakresu w Poznaniu czy we Wrocławiu. Kompleksowo problematyką tą w Polsce zajmuje się Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie [Marek 2000].

4. Typy więzi transgranicznych na rynku pracy

Więzi transgraniczne na regionalnym rynku pracy pogranicza można pogrupować następująco.

Pierwsza grupa to więzi typowo formalne. Strony oficjalnie, w ramach oficjalnych, standardowych technik, informują się wzajemnie o typowych cechach swojego rynku pracy, takich jak: poziom i struktura zatrudnionych, struktura kształcenia itp. Informacje te bazują na oficjalnych źródłach statystycznych – urzędów statystycznych lub innych organizacji branżowych, regionalnych – bądź na badaniach naukowych. Są one dostępne odpłatnie lub bezpłatnie.

Druga grupa to więzi półformalne (częściowo formalne). Są to więzi o mniejszym zakresie, ograniczonej zawartości, selektywne lub wycinkowo przekazywane z racji realizacji podobnych problemów, np. wzbogacania lokalnego rynku pracy, preferencji regionalnych itp.

Trzecia grupa to więzi nieformalne. Wykorzystują informacje o różnym znaczeniu i różnej wiarygodności, oficjalnie zapisane, zasłyszane, zdeformowane lub wręcz nieprawdziwe, np. na temat stawek za godzinę pracy w innych regionach, wymogów formalnych, tzw. norm minimum, aby otrzymać płacę w pełnej wysokości. Widoczne są one przy naborze pracowników. Więzi w tej części rynku mają często cechy powiązań mafijnych i w większości dotyczą tzw. czarnego rynku pracy.

Na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego ma miejsce nie tylko przygotowywanie kadr przez strony na własne potrzeby, ale także na potrzeby strony drugiej. W latach 1990-2004 z różnych form kształcenia w Niemczech i w innych krajach UE korzystało ok. 70 000 pracowników z Polski, w Polsce odpowiednio ok. 1500-2000 osób, wliczając to także staże przed zatrudnieniem w firmach z udziałem kapitału niemieckiego. Widać tu wyraźną asymetrię. W okresie tym istniało około 600 projektów kształceniowych realizowanych celem wzbogacenia rynku pracy, mających charakter transgraniczny. Jak podają źródła niemieckie, na uczelniach niemieckich studiuje blisko 15 000 obywateli polskich, a w Polsce – blisko 1000 obywateli niemieckich. Także i tu widoczna jest asymetria. Na pograniczu polsko-niemieckim powstały dwie specjalne szkoły wyższe o randze uniwersytetów, kształcące na 18 kierunkach młodych obywateli obu krajów i nie tylko. Są to Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie nad Odrą i Uniwersytet w Zittau. Są to jedynie wybrane przejawy działań kształtowania rynku pracy w obszarze pogranicza.

Wysoką efektywność i sprawność ma współdziałanie urzędów pracy w krajach związkowych RFN i Polski przy naborze pracowników do prac sezonowych lub na wyraźne zamówienie określonego podmiotu gospodarczego w Niemczech. Jest to w zasadzie jedyna płaszczyzna współdziałania obu tych instytucji, oprócz kształcenia zawodowego lub form mieszanych, tj. pracy i podnoszenia kwalifikacji. Rezerwy w tym względzie są nadal ogromne. Na przeszkodzie stoją nieco inne

zadania tych instytucji w Polsce i w Niemczech, istnieją też przeszkody formalne. Kwestie te nie będą bliżej omawiane.

Reasumując, wśród więzi transgranicznych tylko niewielka część dotyczy rynku pracy. Niestety rozwiązywanie regionalnych i lokalnych problemów rynku pracy nie odbywa się według formuły pełnego współdziałania stron. Władze samorządowe na obszarze pogranicza wskazują na potrzebę wypracowania nowego modelu współpracy i pełniejszego transferu niektórych doświadczeń niemieckich na rynek polski, np. w zakresie szkolenia bezrobotnych i przygotowywania miejsc pracy.

A oto przykładowy katalog doświadczeń niemieckich rekomendowanych dla polskiej polityki rynku pracy:

- 1) „Pakt dla pracy”, zawarty pod auspicjami i z inicjatywy rządu federalnego z udziałem central związków zawodowych i organizacji pracodawców,
- 2) system reform podatkowych, znanych jako Tax Reform 2000,
- 3) program „Akcja bezpośrednia dla redukcji zatrudnienia młodych”,
- 4) targi szkoleniowe, organizowane w miastach, gminach, regionach,
- 5) program „Niemcy 21” – nastawiony na promocję społeczeństwa informacyjnego,
- 6) projekt „Kobiety w sieci Internet”.

Są to wybrane działania, które rzecz jasna nie mogą być przenoszone na grunt polski bez odpowiednich korekt i adaptacji uwzględniających polskie warunki.

5. Skuteczność rozwiązań instytucjonalnych kreujących rynek pracy na pograniczu polsko-niemieckim

Wśród wielu instytucji mających zasadniczy wpływ na kształt stosunków gospodarczych między Polską i Niemcami wymienić należy przede wszystkim Polsko-Niemieckie Towarzystwo Wspierania Gospodarki SA, i Polsko-Niemiecką Izbę Przemysłowo-Handlową. Obie te instytucje w swoich zadaniach statutowych bezpośrednio i pośrednio zajmują się rynkiem pracy w obu krajach, szczególnie na pograniczu polsko-niemieckim.

Wśród bardzo wielu dokonań z ostatnich lat są i te, które wnoszą nowe, trwałe elementy do doskonalenia rynku pracy w Polsce i w Niemczech, a szczególnie na obszarze pogranicza. Obie te instytucje tworzą warunki współdziałania podmiotów gospodarczych, środowisk biznesowych, kooperacji i działania wspólnego na rynkach krajów trzecich (nie będzie to szerzej omawiane w niniejszej pracy). Niestety rola tych i innych instytucji w doskonaleniu więzi na regionalnym i lokalnym rynku pracy między Polską i Niemcami jest niewystarczająca i niezadowalająca. Podnoszą to nie tylko specjaliści polscy, ale także niemieccy.

Analizując doświadczenia instytucji kształtujących rynek pracy w skali regionalnej i lokalnej, można zauważyć następujące postawy:

- wyraźną preferencję zagadnień lokalnych nad ponadlokalnymi, przejawiającą się w określaniu celów w skali gmin, miast, a nie w skali powiatów i wyższych szczebli administracyjnych,
- ograniczone współdziałanie organów administracji rządowej w tworzeniu warunków do rozwiązywania (łagodzenia) problemów bezrobocia,
- umieszczanie w strategiach rozwoju regionalnego zagadnień rynku pracy jako środka rozwoju regionalnego, a nie celu samego w sobie,
- ograniczony zakres wymiany doświadczeń w celu kompleksowego rozwiązywania tych problemów,
- stosowanie typowych, standardowych środków w stosunku do rynku pracy, zgodnie ze stosownymi dyrektywami UE lub innymi zaleceniami, podporządkowanymi procedurom wspomagania finansowego z funduszy UE.

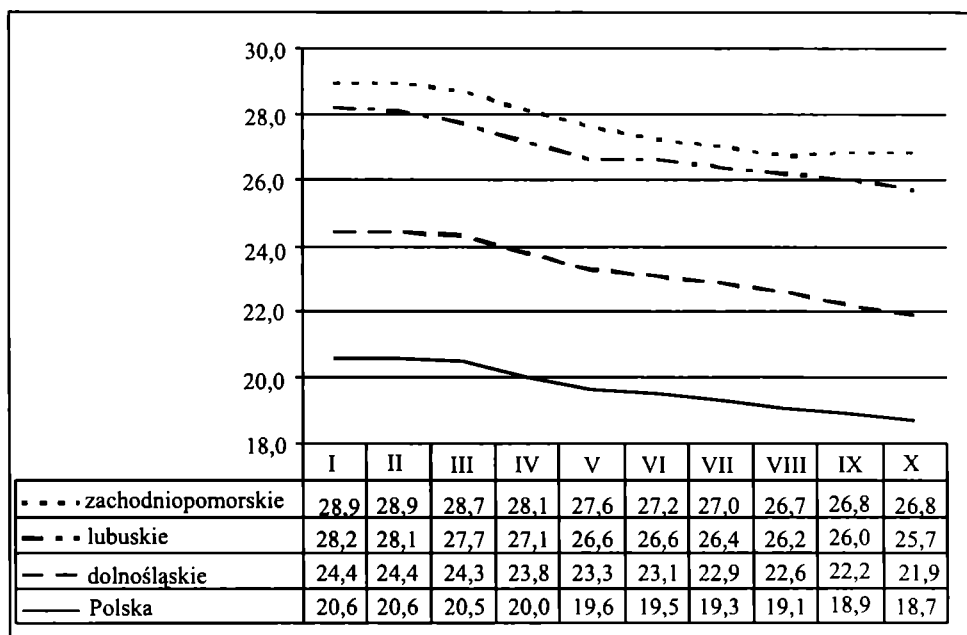
Problematyką rynku pracy na pograniczu polsko-niemieckim zajmuje się pośrednio wiele instytucji rozwoju regionalnego i lokalnego, m.in. agencje rozwoju regionalnego, izby przemysłowo-handlowe, inkubatory przedsiębiorczości, cechy rzemieślnicze, zrzeszenia producentów, kupców, stowarzyszenia przedsiębiorców, stowarzyszenia pracodawców, a nawet związki zawodowe. Wszystkie te instytucje uczestniczą w skali transgranicznej w rozwiązywaniu wielu kwestii szczegółowych związanych z rynkiem pracy na pograniczu. Ich działalność nie będzie tu jednak przedstawiana.

6. Zmiany poziomu bezrobocia na pograniczu polsko-niemieckim

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej powinno przynieść pozytywne zmiany w dziedzinie gospodarki i zatrudnienia. Strona niemiecka nie otworzyła rynku pracy dla Polaków, jednak nastąpił zwiększony przepływ towarów, a przede wszystkim usług między tymi krajami. Można było oczekiwać, że powinien się on zaktywizować zwłaszcza na przygraniczu, ponieważ ze względu na niższe koszty pracy w Polsce uaktywnią się niemieccy przedsiębiorcy, zwiększając inwestycje i produkcję na tym obszarze. W rezultacie procesy te powinny przynosić zmniejszenie bezrobocia na pograniczu polsko-niemieckim, szczególnie w gminach i miastach przygranicznych.

W celu potwierdzenia tej hipotezy poddano analizie statystycznej wskaźniki bezrobocia w ujęciu terytorialnym – województw i powiatów. W polskiej statystyce państwowej są one podawane w ujęciu miesięcznym. W pierwszej kolejności poddano analizie zmiany miesięcznych wskaźników bezrobocia w województwach graniczących z Niemcami (od północy ku południowi – zachodniopomorskim, lubuskim i dolnośląskim). W każdym z nich stopa bezrobocia była wyższa od przeciętnej w Polsce. Na rysunku 1 porównano stopy bezrobocia wykazywanego na koniec poszczególnych miesięcy roku 2004. Spadek stopy bezrobocia rozpoczął się, zarówno ogółem w Polsce, jak i w analizowanych województwach, już w lutym, a zatem na dwa miesiące przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

W Polsce bezrobocie od marca spadało systematycznie, podobnie było w województwie lubuskim i dolnośląskim, natomiast w zachodniopomorskim spadek bezrobocia „zatrzymał” się w sierpniu. Nie można zatem twierdzić, że przystąpienie do Unii zasadniczo poprawiło sytuację na polskim rynku pracy.

Rys. 1. Stopa bezrobocia w Polsce i w województwach graniczących z Niemcami (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 1 zostały przedstawione różnice między stopą bezrobocia w analizowanych województwach a stopą ogólnopolską. Okazuje się, że w okresie od kwietnia 2004 r. różnica ta praktycznie nie zmieniła się w województwach zachodniopomorskim i lubuskim, a spadła jedynie w województwie dolnośląskim. To ostatnie województwo ma też wspólną granicę z Czechami, dlatego trudno uznać, że zmniejszenie omawianej różnicy jest związane z oddziaływaniem gospodarki niemieckiej, a nie czeskiej.

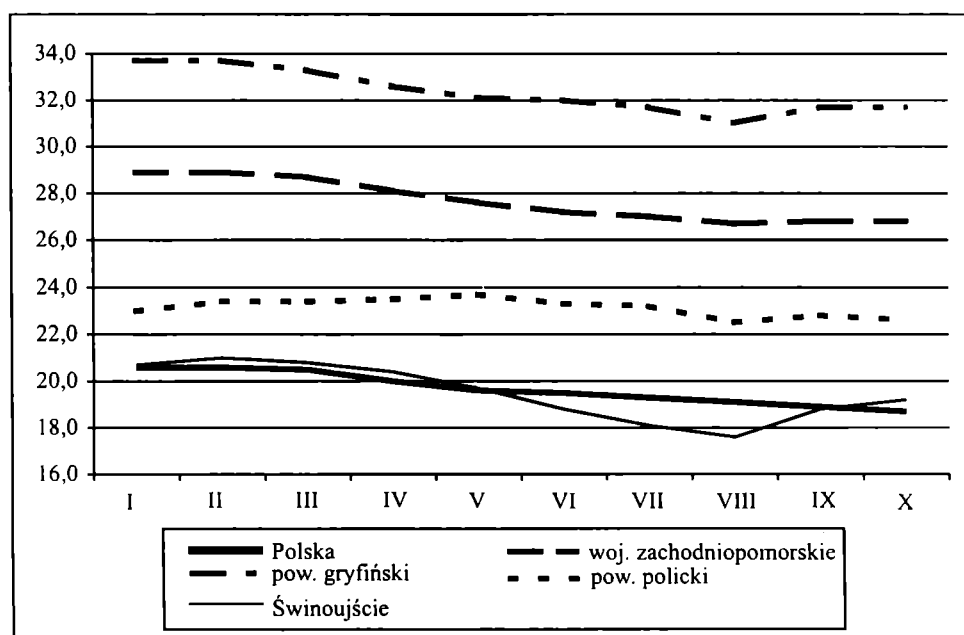
Tabela 1. Różnice między miesięcznymi stopami bezrobocia w województwach graniczących z Niemcami a stopami bezrobocia w Polsce (%)

Województwa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Zachodniopomorskie	8,3	8,3	8,2	8,1	8,0	7,7	7,7	7,6	7,9	8,1
Lubuskie	7,6	7,5	7,2	7,1	7,0	7,1	7,1	7,1	7,1	7,0
Dolnośląskie	3,8	3,8	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6	3,5	3,3	3,2

Źródło: opracowanie własne.

Omawiane województwa to duże jednostki administracyjne, które zamieszkuje kilka milionów osób. Wschodnie granice województw zachodniopomorskiego i dolnośląskiego znajdują się w odległości ponad 200 km od ich granic zachodnich. Na bezrobocie mogą silnie wpływać inne czynniki, a oddziaływanie przygraniczne gospodarki niemieckiej na bezrobocie całych województw może być słabe. Aby zbadać tę zależność dokładniej, poddano analizie stopy bezrobocia w powiatach przygranicznych.

Rysunek 2 przedstawia sytuację w powiatach województwa zachodniopomorskiego. Jako wielkości porównawcze zamieszczono także tendencje stóp bezrobocia w Polsce i w województwie, w skład którego wchodzi omawiane powiaty.

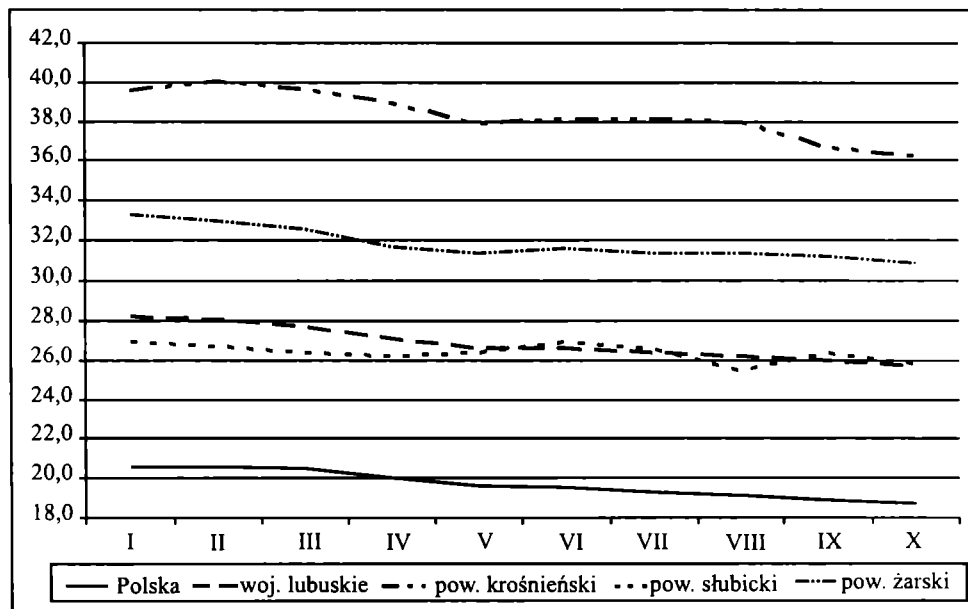
Rys. 2. Stopa bezrobocia w roku 2004 w przygranicznych powiatach województwa zachodniopomorskiego na tle stopy ogólnowojewódzkiej i ogólnopolskiej (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Na rysunku 2 łatwo zauważyć, że jedynie w Świnoujściu stopa bezrobocia kształtuje się podobnie jak stopa ogólnopolska. Jest to jednak miasto specyficzne – port i uzdrowisko. Tymi warunkami można też wyjaśniać spadek stopy bezrobocia w miesiącach wakacyjnych i jej wzrost po sierpniu. Natomiast w pozostałych powiatach przygranicznych spadek bezrobocia był wolniejszy niż w województwie zachodniopomorskim, szczególnie w powiecie gryfińskim po maju 2004 r.

Na rysunku 3 przedstawiono sytuację w powiatach województwa lubuskiego. W dwóch powiatach województwa lubuskiego – ślubickim i żarskim – spadek bez-

robocia w okresie po maju 2004 r. praktycznie jest minimalny. Podobnie było w powiecie krośnieńskim od maja do sierpnia. Dopiero od września zauważalny jest spadek bezrobocia.

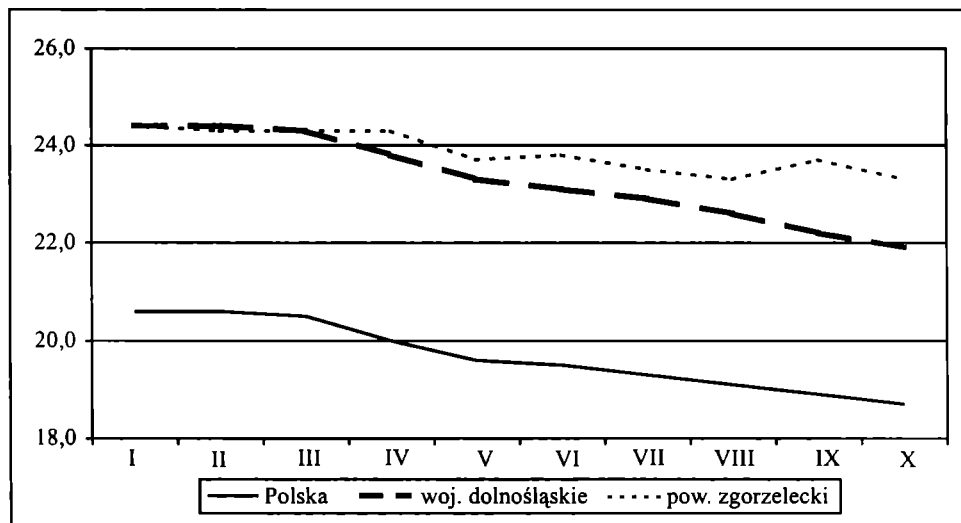

Rys. 3. Stopa bezrobocia w roku 2004 w przygranicznych powiatach województwa lubuskiego na tle stopy ogólnowojejewódzkiej i ogólnopolskiej (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Sytuację w powiecie zgorzeleckim przedstawia rys. 4. Powiat zgorzelecki jest jedynym powiatem województwa dolnośląskiego graniczącym z Niemcami. W powiecie tylko do kwietnia stopa bezrobocia była na poziomie niemal identycznym jak w całym województwie dolnośląskim. Natomiast od maja spadek bezrobocia w powiecie zgorzeleckim był niższy od analogicznego spadku w województwie dolnośląskim. W rezultacie stopa bezrobocia w powiecie na koniec października była już wyraźnie wyższa od ogólnowojejewódzkiej.

Przedstawione graficznie tendencje pozwalają sformułować tezę, że integracja z Unią Europejską nie miała prawdopodobnie wpływu na zmniejszenie bezrobocia w regionach Polski graniczących z Niemcami. Tezę tę zdają się potwierdzać dane zawarte w tab. 2. Przedstawia ona różnice między miesięcznymi stopami bezrobocia w powiatach przygranicznych i stopami bezrobocia w województwach, w skład których wchodzi te powiaty. Dodatni wskaźnik oznacza, że w powiecie bezrobocie jest wyższe od bezrobocia w macierzystym województwie. Jeśli wskaźnik jest dodatni i rośnie lub gdy jest ujemny i zwiększa się (w kierunku wartości dodatnich), to bezrobocie w powiecie pogarsza się w porównaniu z bezrobociem w

Rys. 4. Stopa bezrobocia w roku 2004 w przygranicznych powiatach województwa dolnośląskiego na tle stopy ogólnowojewódzkiej i ogólnopolskiej (%)

Źródło: opracowanie własne.

danym województwie. Praktycznie taka tendencja występuje we wszystkich powiatach oprócz krośnieńskiego. Szczególnie nasila się po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej (po kwietniu 2004).

Tabela 2. Odchylenie średniej stopy bezrobocia w powiatach przygranicznych od stopy średniej w województwie, w skład którego wchodzi powiat w roku 2004 (w %)

Powiaty	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Zgorzelecki	0,0	-0,1	0,0	0,5	0,4	0,7	0,6	0,7	1,5	1,4
Krośnieński	11,4	12,0	12,0	11,8	11,3	11,5	11,7	11,8	10,7	10,6
Słubicki	-1,3	-1,4	-1,3	-0,9	-0,2	0,3	0,1	-0,7	0,4	0,1
Żarski	5,1	4,9	4,9	4,6	4,8	5,0	5,0	5,2	5,2	5,2
Gryfiński	4,8	4,8	4,6	4,5	4,5	4,8	4,7	4,3	4,9	4,9
Policki	-5,9	-5,5	-5,3	-4,6	-3,9	-3,9	-3,8	-4,2	-4,0	-4,2
Świnoujście	-8,2	-7,9	-7,9	-7,7	-7,9	-8,4	-8,9	-9,1	-8,0	-7,6

Źródło: opracowanie własne.

Może to wskazywać, że oddziaływania czysto rynkowe na poprawę sytuacji na rynku zatrudnienia w rejonach przygranicznych są niewystarczające. Otwarcie rynku towarów i usług, przy ograniczeniach nałożonych na swobodę wymiany osób, nie dało efektu w postaci obniżenia bezrobocia w rejonach przygranicznych. Po-

średnio wskazuje też na słabość instytucji, które mają te więzi gospodarcze rozwijać. Potwierdza to konieczność tworzenia rozwiązań instytucjonalnych, które mogą poprawić tę sytuację.

7. Uwagi końcowe

Jak wynika z analizy przeprowadzonej w latach 1990-2005 na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego, mimo wielu przykładów współdziałania obu stron, np. w zakresie ochrony środowiska, rozwoju inicjatyw społecznych, jeśli chodzi o rynek pracy brak jest bezpośrednich, wspólnych rozwiązań, łagodzących nabrzmiałe problemy po obu stronach granicy polsko-niemieckiej. Do kształtowania rynku pracy w Polsce wykorzystuje się niektóre doświadczenia europejskie, w tym w ograniczonym zakresie niemieckie [*Stymulacja ruchliwości...* 2001, s. 121-123]. Można postawić tezę, że wysokie bezrobocie w tzw. nowych landach RFN rzutuje na ogólny zakres stosunków pomiędzy Polską i Niemcami w zakresie polityki zatrudnienia. Wysokie bezrobocie w Polsce wpływa na politykę Niemiec wobec obywateli z Polski.

Poszerzenie UE od 1 maja 2004 r. nie wprowadziło zasadniczych zmian na krajowym rynku pracy, co podnoszą związki pracodawców w Polsce. Jeśli chodzi o relacje zewnętrzne, zasadniczym hamulcem w liberalizacji w bilateralnych stosunkach polsko-niemieckich w zakresie rynku pracy jest wprowadzenie okresu przejściowego, siedmioletniego, na niemieckim rynku pracy wobec potencjalnych pracowników z nielicznych krajów, w tym z Polski. Obawy niemieckie po kilku miesiącach członkostwa Polski w UE wydają się być bezzasadne, a skutki, jakie wywołały na polskim rynku pracy, są bardzo poważne i trudne do szybkiego odrobienia.

Otwarcie rynku towarów i usług nie doprowadziło w roku 2004 do poprawy na rynku pracy w województwach przygranicznych w porównaniu z tendencjami występującymi w skali kraju. Również stopa bezrobocia w powiatach przygranicznych nie poprawiła się w porównaniu ze stopą bezrobocia w województwach przygranicznych.

Inne traktowanie w UE tzw. nowych landów niemieckich niż regionów w innych krajach tworzy pewien niebezpieczny precedens i wyłom w mechanizmie równorzędnego traktowania wszystkich krajów i regionów, zarówno w chwili obecnej, jak i po dalszym jej rozszerzeniu. Problem ten jest najdotkliwszy właśnie na rynku pracy – szczególnie na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego.

Regionalne problemy (hamulce rozwoju) rynku pracy nie sprzyjają zwiększaniu dobrobytu społecznego i polepszaniu warunków i jakości życia mieszkańców, co wydaje się koronnym argumentem za dalszą liberalizacją na regionalnym i międzynarodowym rynku pracy – szczególnie w Unii Europejskiej.

Literatura

- Adamczuk F. (2004), *Obszary i formy współpracy gospodarczej na pograniczu polsko-niemieckim*, [w:] *Współczesne problemy polityki ekonomicznej*, red. Z. Przybyła, J. Sokołowski, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1033, AE, Wrocław.
- Kabaj M. (2004), *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*, Warszawa.
- Marek E. (2000), *Zatrudnienie Polaków za granicą. Praca cudzoziemców w Polsce. Informator*, IPiSS, Warszawa.
- Rozwój ekonomiczny regionów. Rynek pracy. Procesy migracyjne* (1998), red. S. Golinowska, IPiSS, Warszawa.
- Rynek niemiecki. Poradnik dla eksporterów i inwestorów* (2001), Polsko-Niemieckie Towarzystwo Wspierania Gospodarki SA, Wydział Ekonomiczno-Handlowy. Przedstawicielstwo w Kolonii Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Kolonia – Gorzów Wlkp.
- Rynek pracy wobec integracji z Unią Europejską*, (2002), red. S. Borkowska, IPiSS, Warszawa.
- Stymulacja ruchliwości pracowniczej. Metody i instrumenty* (2001), Raport IPiSS nr 20. red. E. Kryńska, IPiSS, Warszawa.
- Szołek K. (2004), *Kierunki współpracy transgranicznej Polski i Niemiec*, [w:] *Współczesne problemy polityki ekonomicznej*, red. Z. Przybyła, J. Sokołowski, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1033, AE, Wrocław.

LABOR MARKET IN THE POLISH-GERMAN BORDERLAND – INSTITUTIONAL ASPECTS

Summary

The article presents the regional labor market in the Polish-German borderland. The features of regional labor market and types of trans-border links are presented. It has been found that regional and local labor market problems are not solved in full co-operation between regional partners. Experiences of institutions shaping the market in question have been analyzed. Consequently the lack of direct and mutual solutions that could ease labor situation in analyzed area has been identified.

The authors analyzed unemployment trends in Polish borderline voivodships and poviats. The opening of goods and services markets has not improved situation in borderline labor markets, in comparison to national trends. The unemployment rate in borderline poviats has not been decreased compared to unemployment rate in borderline voivodships.